

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Paternal depresyon ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişki

The relationship between paternal depression and father-infant attachment

Sabiha Işık¹, Nuray Egelioglu Cetişli²

¹Ege Üniversitesi Hastanesi, İzmir, Turkey,

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, Turkey

Cukurova Medical Journal 2020;45(4):1663-1671

Abstract

Purpose: This study was conducted to examine the relationship between paternal depression and father-infant attachment in early infancy.

Materials and Methods: This descriptive and cross-sectional study was conducted with 124 fathers meeting the sample criteria whose spouse gave birth in a university hospital, in İzmir. Data were collected by using Individual Identification Form, Edinburgh Postpartum Depression Scale (EPDS) and Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire (PPAQ) and by realizing to follow-up. While the first follow-up was performed through face-to-face interviews with fathers on the postpartum first day, the second follow-up was carried out via telephone in the postpartum second month.

Results: The mean EPDS scores of the fathers regarding the postpartum first day was 5.25 ± 4.58 and 4.58 ± 4.20 for the postpartum second month, thus, the difference between them is statistically significant. While the risk of depression on the postpartum first day was 16.9%, it was 14.5% for the postpartum second month. The mean total score of PPAQ of the fathers with high risk of depression on the postpartum first day and postpartum second months were statistically significantly lower compared to fathers without risk of depression.

Conclusion: Based on the results of the research, it is possible to say that the risk of depression in fathers adversely affects father-infant bonding during early infancy. Although the risk of paternal postpartum depression has decreased in the postpartum second months compared to the postpartum first day, the risk continues.

Keywords: Paternal depression, father-infant attachment, early babyhood period.

Öz

Amaç: Bu çalışma erken bebeklik döneminde paternal depresyon ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu araştırma, İzmir'de bir üniversite hastanesinde eşi doğum yapmış, örneklem kriterlerine uyan 124 baba ile yürütülmüştür. Veriler, Birey Tanıtım Formu, Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği (EPDÖ) ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği kullanılarak ve iki izlem yapılarak toplanmıştır. Birinci izlem doğum sonrası birinci gün babalarla yüzyüze, ikinci izlem ise doğumdan sonra ikinci ayda telefon ile görüşülerek yapılmıştır.

Bulgular: Babaların doğum sonrası birinci günde EPDÖ puan ortalaması $5,25 \pm 4,58$, ikinci ayda $4,58 \pm 4,20$ olup, aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır. Doğum sonrası birinci günde depresyon riski %16,9 iken, bu oran ikinci ayda %14,5'tir. Doğum sonrası birinci günde ve ikinci ayda depresyon riski yüksek olan babaların doğum sonrası ikinci aydaki Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalaması depresyon riski olmayan babalara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşüktür.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, babalardaki depresyon riski erken bebeklik döneminde baba-bebek bağlanmasını olumsuz etkilemektedir. Paternal postpartum depresyon riski doğum sonrası birinci güne göre ikinci ayda azalmış olmasına rağmen halen devam etmektedir.

Anahtar kelimeler: Paternal depresyon, baba-bebek bağlanması, erken bebeklik dönemi.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Nuray Egelioglu Cetişli, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, Turkey E-mail: nurayegelioglu@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 12.08.2020 Kabul tarihi/Accepted: 25.10.2020 Çevrimiçi yayın/Published online: 30.12.2020

GİRİŞ

Çocuk sahibi olmak ebeveynler için mutluluk verici bir durum olmasının yanında günlük yaşamlarında önemli değişiklikler, artan ekonomik ihtiyaçlar ve yeni sorumlulukları da beraberinde getirebilmektedir. Özellikle ilk kez baba olanlar ebeveynliğe alışma süreci yaşayabilmekte ve yenidoğan bakımı ya da postpartum aile düzenindeki değişimle ilgili yeterli deneyime sahip olmadıkları için çeşitli sıkıntılar yaşayabilmektedirler¹⁻³. Bir babanın refahının bozulmasının kendisi üzerindeki etkilerinin yanı sıra, anne ve çocuğun sağlığı ile refahı üzerinde de potansiyel olumsuz etkileri vardır. Babanın refahının bozulmasının paternal postpartum depresyon gelişimine neden olabileceği, gelişen bu depresyonun da, baba-çocuk bağlanmasını olumsuz etkileyebileceği, ileri dönemde çocuk davranış bozukluğu, hiperaktivite, anksiyete, depresyon, konuşmada gecikme gibi psikopatolojilere neden olabileceği bildirilmektedir³⁻⁵. Aile içerisinde depresif bir birey var ise, çocukta tehdit altındadır ve gelişimi de tehlikeye girer. Ebeveyn depresyonu ve ebeveyn-çocuk etkileşimi arasındaki ilişkiye yönelik araştırmalar daha çok anneler üzerinde yapılmış olsa da son yıllarda literatürde paternal depresyonun baba-çocuk bağlanmasına ve çocuk gelişimi üzerine etkisine yönelik araştırmaların da arttığı görülmektedir^{6,7}.

Bebeklerin duygusal olarak sağlıklı gelişim göstermesinde en önemli faktör anne ve babadır. Bu nedenle çocuğun tek bir ebeveyni ile bağlanma davranışı göstermesi gelişimi açısından yeterli değildir. Anne kadar babayla da geliştirebileceği bağlanma davranışı, ilerideki yaşamını etkileyecektir⁸⁻¹⁰. Bebekler genellikle, doğumdan sonra babanın yeterli becerilere sahip olmaması nedeni ile sadece annenin bakımına bağımlıdır ve bu bağımlılık sürecinde bakım veren birey ile kurulan ilişki bebeğin zihinsel ve duygusal gelişimi için oldukça önemlidir^{11,12}. Yapılan çalışmalarda bağlanmanın, ebeveynlerin intrauterin dönemde bebeği ile konuşması, bebeğini sevmesi ile oluşabileceği bulunmuştur., Ayrıca bu dönemde gelişen bağlanmanın doğum sonrasında annelik babalık rollerini etkilediği ve çocuğun büyüme ve gelişmesinde önemli bir faktör olduğu da bildirilmektedir^{13,14}.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda depresyondaki babaların bebekleriyle daha az vakit geçirdiği, oyun oynama aktivitelerine daha az katıldığı, daha az şarkı

söylediği kanıtlanmıştır. Bu bulgulara ek olarak yüksek paternal depresyon puanı postpartum ilk bir haftada daha düşük emzirme oranları ile de ilişkilendirilmiştir^{15,16}. Yapılan başka bir çalışmada da depresif olan babaların, depresif olmayan babalara kıyasla, daha az eğlenceli uyarma, daha az yumuşak dokunuş ve bebek bakımına daha az aktif katılım sağladıkları görülmüştür. Paternal depresyonun bebeklerle daha az konuşma ile ilişkili olduğu da bildirilmektedir¹⁷.

Baba-bebek bağlanmasının erken bebeklikteki etkileri ve çocuğun ileride yaşayabileceği gelişimsel problemler göz önünde bulundurulduğunda, babalarda oluşabilecek depresyonun taranması ve önlenmesi, hem yenidoğan hem de çocuk gelişimi sonuçları açısından önemlidir^{7-13,17}. Paternal depresyonun baba-bebek bağlanması üzerine etkilerinin farkındalığı için, sağlık çalışanlarının bu konudaki bilgi ve tutumları geliştirilmeli, anneler ile birlikte babaların da ruhsal durumu yakından izlenmelidir^{18,19}. Bu açıdan bakıldığında, paternal depresyon ve gebelikte görülebilecek diğer ruhsal bozuklukların önlenmesi, erken tanı ve tedavisinin sağlanmasında, sağlık profesyonellerine önemli görevler düşmektedir. Bu çalışmanın amacı, erken bebeklik döneminde paternal depresyon ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişkiyi incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel araştırma türüne uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, Aralık 2018-Ağustos 2019 tarihleri arasında çalışmanın yürütüldüğü üniversite hastanesinde eşi doğum yapan babalar oluşturmuştur. Çalışmada evreni bilinmeyen örneklem büyüklüğü hesaplama formülü kullanılarak örnekleme alınacak birey sayısı 101 kişi olarak hesaplanmış (Ülkemizde Top ve ark.'nın²⁰ 2016 yılında yaptığı çalışmada paternal depresyon riski %7,1 olarak belirlenmiştir), 140 baba çalışma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın örneklemini, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak, eşi doğum yapmış ve dahil edilme kriterlerine uyan 140 baba oluşturmuştur. Fakat ikinci ayda yapılan, ikinci görüşmede 16 babaya ulaşılamamış ve çalışma 124 kişi ile tamamlanmıştır. Çalışmaya Türkçe okuma yazma bilen, eşi 37. gebelik haftasının üzerinde doğum yapan, doğum ağırlığı 2,500 gramın üzerinde tekil bebeğe sahip olan, tanı almış herhangi bir psikiyatrik hastalığı olmayan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan babalar dahil edilmiştir.

Veriler İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alındıktan sonra (Tarih:26/09/2018, Karar No:269), araştırmanın yürütüleceği kurumlardan, araştırmaya katılan bireylerden sözlü ve yazılı onam alınarak toplanmıştır. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin kullanımı için Türkçe geçerlik güvenilirliğini yapan yazardan yazılı izin alınmıştır. Ayrıca Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin postpartum ikinci ayda kullanmanın uygunluğu için ölçek sahibinden de yazılı izin alınmıştır.

Veriler, iki görüşme yapılarak, araştırmacı tarafından toplanmıştır. İlk görüşme doğum sonrası birinci günün ziyaret saatinde, Birey Tanıtım Formu ve Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği'nin yüz yüze doldurulması şeklinde yapılmış, ikinci görüşme ise, postpartum ikinci ayda telefon aracılığı ile Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği doldurularak gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama araçları

Veriler, Birey Tanıtım Formu, Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği (EPDÖ) ve Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği ile toplanmıştır.

Birey tanıtım formu

Babaların sosyo-demografik özellikleri, eşinin gebelik ve doğurganlık ile ilgili özellikleri, sağlık durumuna ilişkin özellikleri, bebeğe ilişkin özellikler ve aile içi ilişkilerini sorgulayan, literatürden yararlanılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan 30 sorudan oluşan bir formdur^{19,21}.

Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği (EPDÖ)

Ppaternal depresyon taramasında en sık kullanılan öz bildirim ölçeğidir. Cox ve ark. (1987) tarafından geliştirilen bu ölçek doğum sonrası dönemdeki kadınlarda depresyon riskini belirlemeye yönelik, tarama amaçlı olarak hazırlanmış olup, depresyon tanısı koymaya yönelik değildir²².

EPDÖ 10 maddeden oluşan, dörtlü likert biçiminde bir ölçektir. Dört seçenekten oluşan yanıtlar 0 ile 3 arasında puanlanmakta, ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 ve en yüksek puan 30 olmaktadır. EPDÖ'nün gebelik sırasında erkekler de dahil olmak üzere kullanılması onaylanmıştır. Ancak babalarda klinik olarak anlamlı psikolojik sıkıntı düzeyi için kesme noktasının, annelerdeki depresyon ve

anksiyete için iki puan daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır²³. Bu çalışmada da EPDÖ toplam skorunda ≥ 10 puan depresyon ile ilişkilendirilmiştir. EPDÖ'nün Türkçe uyarlaması 1997 yılında Engindeniz ve ark.²⁴ tarafından gerçekleştirilmiş iç tutarlılık katsayısı 0,79 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise iç tutarlılık katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur.

Baba Bebek Bağlanması Ölçeği

Doğum sonrası baba-bebek bağlanmasını değerlendirmek amacıyla, John Condon tarafından geliştirilmiş ve bağlanma eksikliğine sahip babaların erken tanımlanmasını kolaylaştırmıştır²⁵. Ölçek, 19 madde ve üç alt boyuttan (sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ve sevgi ve gurur) oluşan bir öz değerlendirme ölçeğidir. Ölçeğin her bir maddesi bir ve beş puan arasında puanlandırılmakta ve ölçekten alınabilecek puan 19 ile 95 arasında değişmektedir. Ölçeğin kesme noktası yoktur ve alınan puanın artması baba ile bebek arasındaki bağlanmanın iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin erken bebeklik döneminde kullanılmasına ilişkin ölçek sahibinden görüş alınmış ve postpartum ikinci aydan itibaren kullanılabileceği bildirilmiştir. Condon ve ark.²⁵ tarafından iç tutarlılık katsayısı altıncı ayda 0,81, 12. ayda 0,78, Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini yapan Güleç ve Kavlak¹⁹ tarafından 0,76 ve bu çalışmada ise 0,75 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel analiz

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 25.0 istatistik paket programında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan babaların sosyo-demografik özellikleri sayı ve yüzde dağılımları olarak verilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiş (Shapiro-Wilk testi ile), normal dağılmadığı için parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Doğum sonrası birinci gün ve ikinci ayda depresyon puan ortalamaları arasındaki fark Wilcoxon testi ile incelenmiştir.

Babaların doğum sonrası birinci gün ve ikinci ayda depresyon risk durumlarına göre, Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkı incelemek amacıyla Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Ayrıca doğum sonrası birinci gün ve ikinci ayda depresyon riskinin, doğum sonrası ikinci ayda baba-bebek bağlanmasına etkisini incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi temel alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan babaların yaş ortalaması $31,85 \pm 6,57$ yıl olup, %53,2'si ilköğretim mezunu, %83,1'i çalışıyor, %48,4'ünün geliri giderinden az, %71,8'i çekirdek aile yapısına ve %77,4'ü sosyal desteğe sahiptir. Eşlerin yaş ortalaması $28,41 \pm 6,49$ yıldır ve %58,9'u ilköğretim mezunu olup, evlilik süresi ortalaması $6,50 \pm 5,74$ yıldır (Tablo 1).

Çalışma kapsamına alınan babaların bebeklerinin doğum kilosu ortalaması $3218,66 \pm 493,90$ gram olup, %41,9'u bir çocuk sahibi, %72,6'sının eşinin gebeliği planlı, %91,9'unda gebelik spontan bir şekilde olmuş, %70,2'sinde doğum sezaryen ile gerçekleşmiş, %62,1'i erkek bebek sahibi olmuştur. Babaların %58,1'i gebelik ve doğum ile ilgili bilgi

almış, %91,1'i baba olmaya hazır ve %53,2'si tekrar çocuk sahibi olmayı düşünmekte, %22,6'sının eşi gebeliğinde, %4'ünün ise doğum sonrası dönemde sağlık sorunu yaşamış, %16,1'inin ise bebeğinde doğum sonrası dönemde sağlık sorunu yaşanmıştır (Tablo 2).

Araştırma kapsamına alınan babaların doğum sonrası birinci günde EPDÖ puan ortalaması $5,25 \pm 4,58$ 'dir ve %16,9'u EPDÖ'den 10 puan ve üzerinde puan aldıkları için depresyon riski taşımaktadırlar. Doğum sonrası ikinci ayda ise babaların EPDÖ puan ortalaması $4,58 \pm 4,20$ olup, %14,5'inin depresyon riski vardır. Babaların doğum sonrası birinci gün ve ikinci ay EPDÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($z = -2,31$; $p = 0,02$) (Tablo 3).

Tablo 1. Babaların ve eşlerinin sosyodemografik özellikleri

Değişkenler	Ort±SS	Min-Max
Yaş Ortalaması (yıl)	$31,85 \pm 6,57$	19-49
Eşin Yaş Ortalaması (yıl)	$28,41 \pm 6,49$	17-41
Evlilik Süresi Ortalaması (yıl)	$6,50 \pm 5,74$	1-25
	Sayı (n)	Yüzde (%)
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	9	7,3
Okur yazar	6	4,8
İlköğretim mezunu	66	53,2
Ortaöğretim mezunu	37	29,9
Yükseköğretim mezunu	6	4,8
Eşin Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	12	9,7
Okur yazar	8	6,4
İlköğretim mezunu	73	58,9
Ortaöğretim mezunu	27	21,8
Yükseköğretim mezunu	4	3,2
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	103	83,1
Çalışmıyor	21	16,9
Gelir Durumu		
Gelir giderden az	60	48,4
Gelir gidere denk	54	43,5
Gelir giderden fazla	10	8,1
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	89	71,8
Geniş Aile	35	28,2
Sosyal Destek Varlığı		
Var	96	77,4
Yok	28	22,6
TOPLAM	124	100

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min: Minimum, Max: Maksimum

Tablo 2. Gebelik ve doğuma ilişkin özellikler

Değişkenler	Ort±SS	Min-Max
Doğum Kilosu Ortalaması (gram)	3218,66±493,90	2500-5000
	Sayı (n)	Yüzde (%)
Çocuk Sayısı		
Bir	52	41,9
İki	44	35,5
Üç	19	15,3
Dört ve üzeri	9	7,3
Gebeliğin Planlı Olma Durumu		
Planlı	90	72,6
Planlı değil	34	27,4
Gebeliğin Gerçekleşme Şekli		
Spontan gebelik	114	91,9
IVF gebelik	10	8,1
Doğum Şekli		
Vajinal doğum	37	29,8
Sezaryen doğum	87	70,2
Bebelin Cinsiyeti		
Kız	47	37,9
Erkek	77	62,1
Gebelik ve Doğum ile İlgili Bilgi Alma Durumu		
Evet	72	58,1
Hayır	52	41,9
Baba Olmaya Hazır Olma Durumu		
Evet	113	91,1
Hayır	5	4,1
Kısmen	6	4,8
Tekrar Çocuk Sahibi Olmayı Düşünme Durumu		
Evet	66	53,2
Hayır	55	44,4
Kararsızım	3	2,4
Gebelikte Eşinin Sağlık Sorunu Yaşama Durumu		
Evet	28	22,6
Hayır	96	77,4
Doğum Sonrası Eşinin Sağlık Sorunu Yaşama Durumu		
Evet	5	4,0
Hayır	119	96,0
Doğum Sonrası Bebeğin Sağlık Sorunu Yaşama Durumu		
Evet	20	16,1
Hayır	104	83,9
TOPLAM	124	100

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, Min: Minimum, Max: Maksimum

Tablo 3. Babaların Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği puan ortalamaları, depresyon risk dağılımları

Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği	Puan Ortalaması Ort±SS	Depresyon Riski		Min-Max
		Var n (%)	Yok n (%)	
Doğum Sonrası Birinci Gün	5,25±4,58	21 (16,9)	103 (83,1)	0-20
Doğum Sonrası İkinci Ay	4,58±4,20	18 (14,5)	106 (85,5)	0-14
Z / p	-2,31 / 0,02			

Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, z: Wilcoxon testi

Tablo 4. Babaların doğum sonrası birinci gün ve ikinci aydaki depresyon risklerine göre Baba Bebek Bağlanma Ölçeği puan ortalamaları

Baba Bebek Bağlanması Ölçeği	Doğum Sonrası Birinci Gün EPDÖ		Doğum Sonrası İkinci Ay EPDÖ	
	Risk Var (n=21) Ort±SS	Risk Yok (n=103) Ort±SS	Risk Var (n=18) Ort±SS	Risk Yok (n=106) Ort±SS
Sabır ve Hoşgörü	21,34±4,11	37,14±2,98	22,52±5,72	36,49±4,40
U / p	80,50 / 0,00		166,50 / 0,00	
Etkileşimde Zevk	25,81±4,17	26,57±3,88	25,44±3,62	26,62±3,96
U / p	1034,00 / 0,75		812,50 / 0,31	
Sevgi ve Gurur	17,91±1,87	17,60±1,91	17,85±2,38	17,62±1,82
U / p	987,50 / 0,52		870,00 / 0,54	
Toplam Puan	65,08±6,34	81,32±5,87	65,81±7,51	80,74±6,57
U / p	86,00 / 0,00		157,00 / 0,00	

EPDÖ:Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, U: Mann-Whitney U testi

Tablo 5. Babaların doğum sonrası birinci gün ve ikinci aydaki Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği puan ortalamaları ile Baba Bebek Bağlanma Ölçeği puan ortalamaları arasındaki ilişki

	Doğum Sonrası Birinci Gün EPDÖ	Doğum Sonrası İkinci Ay EPDÖ
Doğum Sonrası İkinci Ay EPDÖ	r= 0,67 p= 0,00	
Sabır ve Hoşgörü	r= -0,76 p= 0,00	r= -0,67 p= 0,00
Etkileşimde Zevk	r= -0,19 p= 0,03	r= -0,13 p= 0,14
Sevgi ve Gurur	r= 0,14 p= 0,09	r= -0,27 p= 0,00
Baba Bebek Bağlanması Ölçeği Toplam Puan	r= -0,66 p= 0,00	r= -0,53 p= 0,00

EPDÖ:Edinburgh Postpartum Depresyon Ölçeği, r: Korelasyon analizi katsayısı

Çalışmada doğum sonrası birinci günde ve ikinci ayda depresyon riski yüksek olan babaların doğum sonrası ikinci aydaki Baba Bebek Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalaması (U=86,00, p=0,00; U=157,00; p=0,00) ve Sabır ve Hoşgörü alt ölçek puan ortalaması (U=80,50, p=0,00; U=166,50; p=0,00) depresyon riski olmayan babalara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşüktür (Tablo 4).

Araştırma kapsamına alınan babaların doğum sonrası birinci gün EPDÖ toplam puan ortalaması ile doğum sonrası ikinci ay EPDÖ toplam puan ortalaması arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu (r= 0,67; p=0,00) belirlenmiştir. Babaların doğum sonrası

birinci gündeki EPDÖ toplam puan ortalamaları ile Baba Bebek Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalaması arasında negatif yönde orta düzeyde (r= -0,66; p= 0,00); Sabır ve Hoşgörü alt ölçeği puan ortalaması ile negatif yönde yüksek düzeyde (r= -0,76; p= 0,00); ve Etkileşimde Zevk alt ölçek puan ortalaması ile de negatif yönde çok zayıf ilişki olduğu (r= -0,19; p= 0,03) belirlenmiştir. Babaların doğum sonrası ikinci aydaki EPDÖ toplam puan ortalamaları ile Baba Bebek Bağlanma Ölçeği toplam puan ortalaması arasında negatif yönde orta düzeyde (r= -0,53; p= 0,00); Sabır ve Hoşgörü alt ölçeği puan ortalaması ile negatif yönde orta düzeyde (r= -0,67;

$p=0,00$); ve Sevgi ve Gurur alt ölçek puan ortalaması ile de negatif yönde zayıf ilişki olduğu ($r=-0,27$; $p=0,00$) belirlenmiştir (Tablo 5).

TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan babaların postpartum birinci gün ve ikinci ay EPDÖ puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, doğum sonrası birinci günde babaların depresyon riskinin %16,9, ikinci ayda %14,5 olduğu belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen paternal depresyon prevalansı daha önce yapılmış çalışmalarla benzer aralıkta bulunmuştur³⁶⁻³⁷. Araştırma kapsamına alınan babaların çoğunun eğitim ve gelir düzeyinin düşük olmasının depresyon puanlarını etkilediği düşünülmektedir. Bu bulgular, babaların tarama sürecine dahil edilmesinin ve ebeveynlik dönemine geçiş sırasında depresyona yönelik erken önleme çabalarının önemini vurgulamaktadır. Anneler ve babalarda postpartum depresyonun, çocuğun hayatını ve aileyi büyük ölçüde etkilemesi nedeniyle, bu araştırma alanının çok önemli olduğu görülmektedir.

Sağlıklı ebeveyn-bebek bağlanmasının, annelik ve babalık rollerine uyum sağlama, çocuğun büyümesi ve gelişmesi için önemli etkileri vardır¹⁴. Çalışmada babaların doğum sonrası ikinci aydaki baba-bebek bağlanma düzeyinin iyi olduğu belirlenmiştir. Literatürde konu ile ilgili yürütülen çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir^{8,38}. Ebeveyn-bebek bağlanması, doğum öncesi dönemde başlayan doğal olarak meydana gelen bir olaydır. Bağlanma duyguları fetal hareket hissedildiğinde başlamakta, doğum sonrası ebeveyn-bebek etkileşimi ile güçlenmektedir^{9,10,13,23}. Bu çalışmadaki babaların büyük çoğunluğunun planlı bir şekilde çocuk sahibi olmalarının, kendilerini baba olmaya hazır hissetmelerinin ve gebelik ve doğum ile ilgili eğitim almış olmalarının doğum sonrası dönemde bağlanmayı olumlu etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmada doğum sonrası birinci günde ve ikinci ayda depresyon riski yüksek olan babaların doğum sonrası ikinci aydaki baba-bebek bağlanma ve sabır ve hoşgörü düzeylerinin düşük olduğu, depresyonun baba ile bebek arasındaki bağlanmayı azalttığı bulunmuştur. Literatürde paternal depresyonun bağlanmaya olan etkilerinin önemi vurgulanmaktadır. Paternal depresyonun çocuk yetiştirmeye katılma konusundaki isteksizlik ile ilişkili olduğu, babaların bebekleriyle daha az vakit geçirdikleri, çocuklarla

aktivitelere (oyun oynama, kitap okuma, şarkı söyleme vs.) katılma isteğinin anlamlı derecede daha düşük olduğu ve depresif babaların bebekleriyle daha az sözel ve fiziksel temas kurduğu, olumsuz ebeveyn tutumları ve kötü muamele eğilimlerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir^{16,17,21,35,39,40}. Yapılan bir çalışmada depresif babaların, depresif olmayan babalara kıyasla şarkı söyleme, tekerleme söyleme ve oyun oynama davranışlarında fark bulunmasa da, son bir ayda çocuklarına tokat atma olasılıklarının daha yüksek ve kitap okuma davranışının daha düşük olduğu ortaya konmuştur⁶. Paternal depresyon baba-bebek bağlanması için risk faktörü olarak görülmektedir. Baba bebek bağlanması, çocuk gelişimini davranışsal, gelişimsel ve ruhsal olarak birçok açıdan önemli derecede etkilemektedir. Baba ve çocuk arasındaki etkileşim, özellikle çocuklarda psikososyal gelişim ve davranış bozuklukları ile ilgili problemleri arttırmaktadır^{21,41}. Bu sebeple güvenli bağlanmanın oluşumunu etkileyen faktörlerin bilinmesi ve aile sağlığının değerlendirilmesi çocuk gelişimi açısından oldukça önemlidir. Postpartum paternal depresyon, özellikle çocuğun gelişimi olmak üzere, aile ve dolayısıyla toplum üzerine önemli etkileri olan bir sağlık sorunudur. Özellikle ülkemizde daha fazla sayıda paternal depresyona yönelik araştırma yapılmasının bulguları güçlendirmek amacıyla önemli olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak paternal depresyonun erken bebeklik döneminde baba-bebek bağlanması ile ilişkisinin incelendiği çalışmada, depresyon riski yüksek olan babaların bebeklerine bağlanma düzeyinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre de sağlık profesyonellerinin paternal depresyon için uygun ölçme araçları ile babanın depresyon riskini antenatal dönemde değerlendirmeleri gerekmektedir. Antenatal dönemde yaşanan depresyonun postpartum depresyon açısından da bir risk faktörü olması sebebiyle gebelik döneminden başlayarak riskli bireylerin izlenmesi ve sağlık kuruluşlarına yönlendirilmesi önemli bir girişimdir. Antenatal eğitim sınıflarına babaların katılımının sağlanması, gebelik, doğum, doğum sonrası döneme ilişkin bilgilendirmelerinin yapılması ve babaların yaşanacak tüm süreçlere hazırlanması hem depresyon oranlarının azalmasına hem de bağlanmanın artmasına olumlu katkı sağlayacaktır. Ayrıca postpartum eğitim sınıflarında da babalara çocukları ile nasıl daha çok ve kaliteli zaman geçireceğine ilişkin becerilerin öğretilmesi baba-bebek etkileşimini arttırabilir ve güvenli bağlanmanın oluşumunu sağlayabilir. Ayrıca konu ile ilgili daha geniş

örneklemeler ile farklı araştırma türlerinde çalışmaların yürütülmesi de önerilmektedir.

Yazar Katkıları: Çalışma konsepti/Tasarımı: SI, NEC; Veri toplama: SI; Veri analizi ve yorumlama: NEC; Yazı taslağı: SI, NEC; İçeriğin eleştirel incelenmesi: NEC; Son onay ve sorumluluk: SI, NEC; Teknik ve malzeme desteği: -; Süpervizyon: -; Fon sağlama (mevcut ise): yok.

Etik Onay: Bu çalışma için İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 26.09.2018 tarih ve 269 sayılı kararı ile etik onay alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Author Contributions: Concept/Design : SI, NEC; Data acquisition: SI; Data analysis and interpretation: NEC; Drafting manuscript: SI, NEC; Critical revision of manuscript: NEC; Final approval and accountability: SI, NEC; Technical or material support: -; Supervision: -; Securing funding (if available): n/a.

Ethical Approval: Ethical approval was obtained for this study from İzmir Katip Çelebi University Non-Invasive Clinical Research Ethics Committee with the decision dated 26.09.2018 and numbered 269).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Authors declared no financial support

KAYNAKLAR

- Da Costa D, Zekowitz P, Dasgupta K, Sewitch M, Lowensteyn I, Cruz R et al. Dads get sad too: Depressive symptoms and associated factors in expectant first-time fathers. *Am J Mens Health*. 2017;11:1376-84.
- Helle N, Barkmann C, Bartz-Seel J, Diehl T, Ehrhardt S, Hendel A et al. Very low birth-weight as a risk factor for postpartum depression four to six weeks postbirth in mothers and fathers: Cross-sectional results from a controlled multicentre cohort study. *J Affect Disord*. 2015;180:154-61.
- Tissot H, Favez N, Ghisletta P, Frascarolo F, Despland JN. A longitudinal study of parental depressive symptoms and coparenting in the first 18 months. *Fam Process*. 2017;56:445-58.
- Gutierrez-Galve L, Stein A, Hanington L, Heron J, Lewis G, O'Farrelly C et al. Association of maternal and paternal depression in the postnatal period with offspring depression at age 18 years. *JAMA Psychiatry*. 2019;76:290-6.
- Musser AK, Ahmed AH, Foli KJ, Coddington JA. Paternal postpartum depression: what health care providers should know. *J Pediatr Health Care*. 2013;27:479-85.
- Davis RN, Davis MM, Freed GL, Clark SJ. Fathers' depression related to positive and negative parenting behaviors with 1-year-old children. *Pediatrics*. 2011;127:612-8.
- Weitzman M, Rosenthal DG, Liu YH. Paternal depressive symptoms and child behavioral or emotional problems in the United States. *Pediatrics*. 2011;128:1126-34.
- Aslan E, Erturk S, Demir H, Aksoy O. Fathers' attachment status to their infants. *Int J Caring Sci*. 2017;10:1410-8.
- Beesley A, Karwatzki E, Sullivan K. Anxiety and depression symptoms in fathers during their partner's pregnancy: How does this impact paternal fetal attachment? *J Prenat Perinat Psychol Health*. 2019;33:294-303.
- Wong MS, Mangelsdorf SC, Brown GL, Neff C, Schoppe-Sullivan SJ. Parental beliefs, infant temperament, and marital quality: Associations with infant-mother and infant-father attachment. *J Fam Psychol*. 2019;23:828-38.
- Carson C, Redshaw M, Gray R, Quigley MA. Risk of psychological distress in parents of preterm children in the first year: Evidence from the UK Millennium Cohort Study. *BMJ Open*. 2015;5:e007942.
- Glasser S, Lerner-Geva L. Focus on fathers: paternal depression in the perinatal period. *Perspect Public Health*. 2019;139:195-8.
- Condon JT, Corkindale C, Boyce P, Gamble E. A longitudinal study of father-to-infant attachment: Antecedents and correlates. *J Reprod Infant Psychol*. 2013;31:15-30.
- Ustunsoz A, Guvenc G, Akyuz A, Oflaz F. Comparison of maternal-and paternal-fetal attachment in Turkish couples. *Midwifery*. 2010;26:e1-9.
- Goyal K, Purbiya P, Lal SN, Kaur J, Anthwall P, Puliyeel JM. Correlation of infant gender with postpartum maternal and paternal depression and exclusive breastfeeding rates. *Breastfeed Med*. 2017;12:279-82.
- Sethna V, Murray L, Edmondson O, Iles J, Ramchandani PG. Depression and playfulness in fathers and young infants: A matched design comparison study. *J Affect Disord*. 2018;229:364-70.
- Sethna V, Murray L, Ramchandani PG. Depressed fathers' speech to their 3-month-old infants: A study of cognitive and mentalizing features in paternal speech. *Psychol Med*. 2012;42:2361-71.
- Peker GC, Okutucu AC, Tekiner AS, Dağlı Z. Babalarda doğum sonu depresyonu ve etkili olan faktörlerin değerlendirilmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*. 2016;8:141-6.
- Güleç D, Kavlak O. Baba-bebek bağlanma ölçeğinin Türk toplumunda geçerlilik güvenilirliğinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*. 2013;10:170-81.
- Top ED, Cetisli NE, Guclu S, Zengin EB. Paternal depression rates in prenatal and postpartum periods and affecting factors. *Arch Psychiatr Nurs*. 2016;30:747-52.
- Sethna V, Murray L, Netsi E, Psychogiou L, Ramchandani PG. Paternal depression in the postnatal period and early father-infant interactions. *Parenting*. 2015;15:1-8.
- Cox JL, Holden JM, Sagovsky R. Detection of postnatal depression: development of the 10-item Edinburgh Postnatal Depression Scale. *Br J Psychiatry*. 1987;150:782-6.

23. Mortensen JA, Mastergeorge AM. A meta-analytic review of relationship-based interventions for low-income families with infants and toddlers: Facilitating supportive parent-child interactions. *Infant Ment Health J.* 2014;35:336-53.
24. Engindeniz AN, Küey L, Kültür S. Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon Ölçeği Türkçe formu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. Bahar Sempozyumları. 1997;1:51-2.
25. Condon JT, Corkindale CJ, Boyce P. Assessment of postnatal paternal-infant attachment: development of a questionnaire instrument. *J Reprod Infant Psychol.* 2008;26:195-210.
26. Ayinde O, Lasebikan VO. Factors associated with paternal perinatal depression in fathers of newborns in Nigeria. *J Psychosom Obstet Gynaecol.* 2017;16:1-9.
27. Cameron EE, Sedov ID, Tomfohr-Madsen LM. Prevalence of paternal depression in pregnancy and the postpartum: an updated meta-analysis. *Journa Affect Disord.* 2016;206:189-203.
28. Gawlik S, Müller M, Hoffmann L, Dienes A, Wallwiener M, Sohn C et al. Prevalence of paternal perinatal depressiveness and its link to partnership satisfaction and birth concerns. *Arch Womens Ment Health.* 2014;17:49-56.
29. Koh YW, Chui CY, Tang CSK, Lee AM. The prevalence and risk factors of paternal depression from the antenatal to the postpartum period and the relationships between antenatal and postpartum depression among fathers in Hong Kong. *Depress Res Treat.* 2014;2014:127632.
30. Konishi M, Tachibana Y, Tang J, Takehara K, Kubo T, Hashimoto K et al. A comparison of self-rated and female partner-rated scales in the assessment of paternal prenatal depression. *Community Ment Health J.* 2016;52:983-8.
31. Nishimura A, Fujita Y, Katsuta M, Ishihara A, Ohashi K. Paternal postnatal depression in Japan: An investigation of correlated factors including relationship with a partner. *BMC Pregnancy Childbirth.* 2015;15:128.
32. Philpott LF, Corcoran P. Paternal postnatal depression in Ireland: Prevalence and associated factors. *Midwifery.* 2018;56:121-7.
33. Shaheen NA, AlAtiq Y, Thomas A, Alanazi HA, AlZahrani ZE, Younis SA et al. Paternal postnatal depression among fathers of newborn in Saudi Arabia. *Am JMens Health.* 2019;13:1557988319831219.
34. Suto M, Isogai E, Mizutani F, Kakee N, Misago C, Takehara K. Prevalence and factors associated with postpartum depression in fathers: A regional, longitudinal study in Japan. *Res Nurs Health.* 2016;39:253-62.
35. Takehara K, Suto M, Kakee N, Tachibana Y, Mori R. Prenatal and early postnatal depression and child maltreatment among Japanese fathers. *Child Abuse Neglect.* 2017;70:231-9.
36. Underwood L, Waldie KE, Peterson E, D'Souza S, Verbiest M, McDaid F, Morton S. Paternal depression symptoms during pregnancy and after childbirth among participants in the growing up in New Zealand study. *JAMA Psychiatry.* 2017;74:1-10.
37. Zhang YP, Zhang LL, Wei HH, Zhang Y, Zhang CL, Porr C. Post partum depression and the psychosocial predictors in first-time fathers from northwestern China. *Midwifery.* 2016;35:47-52.
38. Yu CY, Hung CH, Chan TF, Yeh CH, Lai CY. Prenatal predictors for father-infant attachment after childbirth. *J Clin Nurs.* 2012;21:1577-83.
39. Barkmann C, Helle N, Bindt C. Is very low infant birth weight a predictor for a five-year course of depression in parents? A latent growth curve model. *J Affect Disord.* 2018;229:415-20.
40. Nath S, Psychogiou L, Kuyken W, Ford T, Ryan E, Russel G. The prevalence of depressive symptoms among fathers and associated risk factors during the first seven years of their child's life: Findings from the millennium cohort study. *BMC Public Health.* 2016;16:509.
41. Gutierrez-Galve L, Stein A, Hanington L, Heron J, Ramchandani P. Paternal depression in the postnatal period and child development: mediators and moderators. *Pediatrics.* 2015;135:e339-47.